

УДК 325.1:341.43

DOI 10.37749/2308-9636-2020-9(213)-6

А. М. Долінська,

аспірант кафедри цивільного права та процесу

Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

<https://orcid.org/0000-0002-6299-8078>

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ СОЦІАЛЬНЕ БУТТЯ ІНТЕРНЕТ-КОРИСТУВАЧА ЯК ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Стаття присвячена питанням особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття інтернет-користувача як фізичної особи. Виділено особливості здійснення інтернет-користувачем окремих особистих немайнових прав, обумовлених природою інтернет-відносин.

Специфіка правового статусу інтернет-користувача у контексті її особистих немайнових прав при вчиненні певних дій у мережі Інтернет полягає: у моменті виникнення правового статусу інтернет-користувача як носія особистих немайнових прав; у забезпеченні принципу рівності всіх інтернет-користувачів; у дотриманні особливих вимог щодо індивідуалізації інтернет-користувача.

Визначено, що інтернет-користувач діє в інтернет-середовищі через сформований ним комплекс індивідуалізуючих ознак, до яких відносимо: аватарку, нікнейм, онлайн стиль (імідж), текстову інформацію (допис), яка супроводжується фотозображеннями, відеозображеннями, інформацію, яка визначає перелік смаків інтернет-користувача, коментарі інтернет-користувача, розміщені під дописами інших користувачів, цифровий підпис на просторах мережі Інтернет.

Ключові слова: *інтернет-користувач, особисті немайнові права, право на сім'ю, право на ім'я, право на повагу до гідності та честі, право на недоторканність ділової репутації, право на свободу, право на індивідуальність, право на особисті папери, право на таємницю кореспонденції, право на недоторканність житла, право на свободу пересування, право на свободу об'єднання.*

Актуальність теми дослідження.

Аналіз правового статусу інтернет-користувача нерозривно пов'язаний із правовим статусом учасників цивільно-правових відносин. Важливим елементом цивільно-правового статусу фізичної особи є особисті немайнові права. Багато вітчизняних та іноземних науковців досліджували проблематику особистих немайнових прав із позицій можливостей цивільно-правового регулювання їх здійснення та захисту. Головним є питання меж поширення науково-теоретичних положень та нормативно-правових приписів у частині регулювання відносин особистого немайнового характеру в інтернет-середовищі.

Необхідно зазначити, що права людини та основоположні свободи повинні однаковою мірою забезпечуватися як офлайн, так і онлайн. За подібним принципом можна класифікувати особисті немайнові права для інтернет-користувачів, адже кожен інтернет-користувач також наділений особистими немайновими правами в мережі Інтернет.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями дослідження інтернет-відносин займалися такі науковці як: Ю. Є. Булатецький, О. А. Городов, Р. Є. Еннан, С. О. Ємельянчик, В. А. Копилов, Є. П. Литвинов, І. М. Розолова, Г. С. Усеїнова, М. В. Якушев, Ю. В. Янчук. Водночас у працях зазначених нау-

ковців ми не знаходимо відображення теоретичної дискусії щодо питань особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття інтернет-користувача.

Мета статті. Проаналізувати рівень правової охорони, реалізації та захисту особистих немайнових прав інтернет-користувача, що забезпечують його соціальне буття.

Право на сім'ю. Інтернет-користувач у сукупності своїх різноманітних соціальних зв'язків є учасником сімейно-правових відносин. Соціальна мобільність, трудова міграція, навчання, певні життєві обставини обумовлюють здійснення ним права на сім'ю, яке визначено ст. 291 ЦК України та ст. 4 СК України. Норми законодавчих актів визначають, що фізична особа має право на сім'ю [1, 2]. Хоча законодавство залишає відкритим питання щодо способів здійснення комунікації між членами сім'ї. Важливість звернення до Інтернету за таким спілкуванням (у випадку неможливості спілкування офлайн) підштовхує до опису цієї можливості у законодавстві.

Вважаємо за необхідне доповнити положення щодо здійснення інтернет-користувачем права на сім'ю саме через підтримку зв'язків із членами своєї сім'ї та родичів через використання цифрових можливостей. Тому, на нашу думку, необхідно викласти норми ч. 3 та ч. 4 ст. 291 ЦК України у наступному вигляді: «Фізична особа має право на підтримання зв'язків з членами своєї сім'ї та родичами незалежно від того, де вона перебуває, у тому числі через використання цифрових можливостей та електронних засобів комунікації». Прикладом такого спілкування можуть бути тексти, голосові, відеоповідомлення, чати тощо. Зазначене обумовлює необхідність внесення доповнень до низки нормативних актів. Наприклад, у СК України можна передбачити здійснення функції виховання через використання засобів онлайн спілкування з дитиною. А також доповнити сімейне законодавство, яке визначає порядок виконання кримінальних покарань, надавши засудженим можливість спілкування з членами сім'ї

та родичами за допомогою засобів мережі Інтернет.

Право на ім'я. Інтернет-користувач набуває і здійснює свої цивільні права під власним ім'ям. У цьому контексті на інтернет-користувача повною мірою розповсюджуються положення цивільного законодавства, визначені у статтях 294, 295 та 296 ЦК України [1]. Водночас інтернет-користувач широко використовує можливості інших форм власної ідентифікації в інтернет-відносинах. Йдеться про операції реєстрації через використання вигаданих імен. Досить часто це використання так званого «ніку» (нікнейму). Нікнейм (англ. nickname) — «кличка, прізвисько», від давньоанглійського «інше ім'я» [3], а також мережеве ім'я-псевдонім, який використовується інтернет-користувачем, зазвичай у місцях спілкування онлайн [4].

Таким чином, інтернет-користувач може набувати і здійснювати свої цивільні права через використання ніку. Відповідно можна співвіднести положення ч. 1 ст. 296 ЦК України у тому розумінні, що інтернет-користувач має право використовувати свій нікнейм у всіх сферах своєї діяльності через мережу Інтернет (включаючи комерційні відносини, розміщення оголошень, реклами, здійснення інтернет-банкінгу тощо).

Так само і положення ч. 2 ст. 296 ЦК України дає нам можливість визначити немайнове право інтернет-користувача на використання його ніку в літературних та інших творах, розміщених на певних веб-сайтах; це право допускається лише за його згодою, а після його смерті — за згодою його дітей, вдови (вдівця), а якщо їх немає, — батьків, братів та сестер [1]. Використання ніку є подібним до права учасника цивільних відносин на використання псевдоніму (вигаданого імені). Варто пам'ятати, що право на ім'я для інтернет-користувача не повинно порушувати майнові та немайнові права інших інтернет-користувачів.

Вважаємо, що використання при формуванні нікнейму слів, які можуть образити національні, расові або релігійні

почуття інших осіб, є неприпустимими. Наприклад, створення та використання таких нікнеймів як: «Adolf Hitler», «Pol Pot», «Pablo Escobar», «Лаврентій Берія» тощо. Тобто під час здійснення реєстрації в мережі Інтернет та при формуванні ніку необхідно враховувати вимоги добросовісності, розумності та відповідності моральним засадам суспільства. Також при використанні нікнейму інтернет-користувач зобов'язаний дотримуватися вимог законодавства щодо захисту прав інтелектуальної власності та персональних даних.

Право на повагу до гідності й честі та право на недоторканність ділової репутації. Сьогодні ми можемо вести мову про «ділову репутацію в мережі Інтернет» як про формалізований прояв активності та популярності інтернет-користувачів. Досить часто така активність стає джерелом доходів інтернет-користувачів та їхня репутація набуває економічного змісту.

Структура правовідносин у такому випадку відповідає наступній схемі (на прикладі соціальної мережі Instagram): власник акаунту в соціальній мережі популяризує себе з метою концентрації уваги на своїй особистості іншими інтернет-користувачами; після формування цільової аудиторії останній вступає у відносини з рекламодавцями; далі мають місце заходи з реклами певної продукції через акаунт на умовах платності в грошовій або в натуральній формі; у найкращому випадку власник акаунту стає «амбасадором» певних брендів.

Амбасадором (англ. brand ambassador, бренд-амбасадор, посол марки) прийнято вважати провідного офіційного представника інтересів бренду серед цільової аудиторії [5, 6]. Серед основних обов'язків амбасадора є: участь у програмах просування та численних івент-заходах, організованих від імені бренду, публічна діяльність в інтересах бренду тощо [7].

Врешті-решт ідеться про розпорядження діловою репутацією власника акаунту, відповідно, він отримує доступ до всіх можливостей захисту його честі, гідності, ділової репутації та породже-

них ним інтелектуальних прав. Досить часто у відносинах в Інтернеті по відношенню до амбасадора вживають термін «інфлуенсер». Інфлуенсер (англ. influencer) — той, що свідомо чи несвідомо чинить вплив на інших, так званий «лідер думок» [8].

Крім цього, інтернет-користувач наділений правомочностями вимагати блокування веб-сторінки або акаунтів у соціальних мережах як засіб захисту його честі та гідності. Найчастіше ця можливість використовується інтернет-користувачем проти ботів та хейтерів. Хейтер (англ. hater — ненависник від слова hate — ненавидіти) — це людина, яка відчуває ненависть або ворожість (приховану або відкриту) до чого-небудь або кого-небудь. Хейтери в основному залишають свої коментарі на сайтах і форумах для того, щоб «полити брудом» ту чи іншу особу [9]. Хейтери також є призвідниками дискусій і чвар, які провокують конфліктні ситуації в мережі [10]. Вони часто активно засуджують творчість, яка їм не до вподоби, вважаючи при цьому свою думку єдино правильною, можуть вести агресивні дії відносно автора, його творчості (загрози, мат) та тому подібне [11].

Також необхідно пам'ятати, що проявом ділової репутації інтернет-користувача (наукового або науково-педагогічного працівника, представника творчих професій) є його включення до різноманітних рейтингів, які демонструють його професійні якості та досягнення, зокрема науково-метричні бази даних, такі як: Orcid, Google Academia, Web of Science, SCOPUS тощо.

Право на індивідуальність. У ч. 1, 2 ст. 300 ЦК України йдеться про те, що фізична особа має право на індивідуальність, а також право на збереження своєї національної, культурної, релігійної, мовної самобутності, право на вільний вибір форм та способів прояву своєї індивідуальності [1]. У той час у СК України у ст. 51 зазначається, що дружина та чоловік мають рівне право на повагу до своєї індивідуальності, своїх звичок та уподобань.

Натомість у теорії цивільного права професор Р. О. Стефанчук визначає структуру поняття «індивідуальність» як: а) зовнішній вигляд фізичної особи; б) голос та мову фізичної особи; в) манеру поведінки; г) інтелектуальний, культурний та освітній рівень. Зміст вказано-го права покликаний закріпити за фізичною особою власну індивідуальність, а також можливість вільного на власний розсуд створення, зміни та використання її [12].

На наше переконання, сукупність усіх вищеперелічених елементів може сформувати незмінне та єдине сприйняття інтернет-користувача як певного індивідуума, і може охоплюватися загальним поняттям стиль (імідж), що досить близько взаємопов'язане та межує з поняттям ділової репутації. Вищезазначені положення окреслюють зміст права на індивідуальність, які повною мірою можуть бути використані і при визначенні права на індивідуальність інтернет-користувача.

Сьогодні існує об'єктивно зумовлена можливість індивідуалізації інтернет-користувача за допомогою фото-, відеозображень, аудіозаписів та текстових повідомлень, які розміщуються у зв'язку з реєстрацією інтернет-користувача у мережі або на певних веб-сторінках, а також індивідуалізуюча інформація, якою він наповнює свій акаунт (сторінку) або сайт. Також до індивідуалізуючих елементів необхідно віднести цифровий підпис та інші цифрові ключі, доступ до яких отримує інтернет-користувач. Тобто ми можемо стверджувати, що право інтернет-користувача на індивідуальність може втілюватися через аватарку, нікнейм, онлайн стиль (імідж), текстову інформацію (допис), яка супроводжується фотозображеннями, відеозображеннями, інформацію, яка визначає перелік смаків інтернет-користувача, коментарі інтернет-користувача, розміщені під дописами інших користувачів, цифровий підпис на просторах мережі Інтернет тощо.

Водночас необхідно пам'ятати про наступні обмеження: необхідність дотри-

мання вимог моралі, прав і свобод інших інтернет-користувачів, правил користування тією чи іншою веб-сторінкою, або соціальною мережею тощо. Право на індивідуальність інтернет-користувача вимагає дотримання певних правил використання будь-якої інформації, запозиченої зі сторінок іншого інтернет-користувача. Тобто йдеться про отримання заборони (або обмеження) на використання зображень інших осіб, у тому числі й тих, які підпадають під охорону авторського права в якості іконок, шпалер, що супроводжується нікнеймом, а також авторського тексту, викладеного в дописах інших інтернет-користувачів, фото-, відеоматеріалів та іншого.

На практиці йдеться про необхідність дотримання вимог доброчесності в інтернет-просторі (інтернет-доброчесності) подібної, наприклад, до академічної доброчесності у науковому середовищі. Вважаємо за необхідне нормативно закріпити вимогу про обов'язковість посилання на ті інтернет-джерела, які були використані під час формування певного контенту. Таким чином, має бути безумовна заборона на «привласнення» індивідуальності інших інтернет-користувачів (наприклад, використання в якості аватарки фото іншої особи, або привласнення авторського тексту без відповідного посилання на його автора).

Для реалізації такої вимоги має бути внесена відповідна вимога до правил використання певної сторінки в соціальних мережах або веб-сторінках шляхом покладання позитивного обов'язку інтернет-користувача самостійно стежити за дотриманням інтернет-доброчесності шляхом зазначення відповідних посилань на запозичені матеріали. У випадку недотримання цієї вимоги буде діяти принцип презумпції вини, що може вплинути на юридичне вирішення ситуації у випадку виникнення спору або наявності скарги. Необхідно розглянути доцільність обмеження використання принтскрінів (англ. print screen), повідомлень та особистого листування інтернет-користувача з певною особою у повідомленнях для третіх осіб.

Досить часто індивідуальність інтернет-користувача знаходить втілення лише в певній формі, наприклад: у профілі такого інфлуенсера як Alina Frendiy (@alina_frendiy) в Instagram останньою підіймаються питання, що стосуються моди та материнства [13], свій профіль Ira Putivlenko (@putivlenko_) веде про лайфстайл лише у яскравих кольорах [14], блог Олени Мандзюк (@elena_mandziuk) наповнений інформацією про правильне харчування та заняття спортом [15], сторінка Міли Бараєвої (@mila_baraeva) — про лайфстайл та бізнес [16], акаунт Наталі Литвин (@natalilytvyn) у переважній більшості про моду та подорожі [17] тощо.

Право на особисті папери. Із вищезазначеним правом на індивідуальність пов'язані права інтернет-користувача на особисті папери та право на захист інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле- та відеозйомок. Так, цивільне законодавство передбачає у ч. 1 ст. 303 ЦК України, що особисті папери (щоденники, фотографії, документи, особисті архівні матеріали, інші записи тощо) особи є її власністю [1].

Водночас ми пропонуємо інтерпретувати це право для інтернет-користувача як право на особисті папери (документи, фотографії, щоденники, інші записи, особисті архівні матеріали тощо) у цифровому вигляді. Це дозволяє нам запропонувати нову редакцію ч. 1 ст. 303 ЦК України, доповнивши її словами «у цифровому вигляді». З позицій майнової приналежності інформації, втіленої в особистих паперах, їх копіях, дописах, відеозаписах, фотографіях та іншого, необхідно вести мову про поширення режиму приватної власності на них. Тобто інтернет-користувач є власником розміщеного ним контенту, якщо його створено цим інтернет-користувачем.

Зазначене вимагає нормативного регулювання способів захисту прав інтернет-користувача. Наприклад, одним із поширених способів стає накладення на зображення електронного водяного знаку, як засобу запобігання копіювання певних фотографій та інших відцифрова-

них зображень іншими інтернет-користувачами.

Будь-яке використання матеріалів, створених (розміщених) інтернет-користувачем, що супроводжуються засобами його ідентифікації, можливе лише з дозволу цього інтернет-користувача. Найбільш вірогідним є окреслення конкретних способів захисту в локальних нормах права, які стосуються певної соціальної мережі.

У той самий час ст. 304 ЦК України наголошує, що фізична особа, якій належать особисті папери, може усно або в письмовій формі розпорядитися ними, у тому числі і на випадок своєї смерті [1]. Водночас доцільним виглядає наступна редакція ст. 304 ЦК України: «Розміщення (опублікування) в мережі Інтернет особистих паперів може мати місце лише при отриманні згоди фізичними особами в усному, письмовому та електронному виглядах на різноманітних інтернет-сервісах». Прикладом таких інтернет-сервісів можуть бути наступні: Cloud, електронні каталоги, Google Disks тощо.

У зв'язку з відсутністю нормативного регулювання питання розпорядження особистими паперами у мережі Інтернет пропонуємо доповнити ч. 2 ст. 305 ЦК України у такій редакції: «Інтернет-користувач має право на розпорядження щодо передачі особистих паперів у цифровому вигляді шляхом розміщення (опублікування) їх на сайтах електронних бібліотек та архівів».

Як було зазначено вище, інтернет-користувач широко використовує фото- та відеозображення як засіб своєї ідентифікації та наповнює ними зміст інформації, яка його стосується. Поширеним проявом такої діяльності є здійснення онлайн-трансляцій, різноманітних онлайн-марафонів/вебінарів/майстеркласів та іншого (наприклад, пов'язаних із трансформацією тіла за допомогою харчування та тренувань (інтенсиви), зі стилю (розбір гардеробу, онлайн шопінг), освітні (з вивчення іноземних мов, різні форми дистанційної освіти), розважальні (онлайн навчання різних стилів тан-

цю), краси (для візажистів, б'юті-марафони) тощо).

Право на таємницю кореспонденції. Традиційним способом спілкування між інтернет-користувачами в інтернет-просторі, без сумніву, є листування. Листування відбувається шляхом обміну повідомленнями між інтернет-користувачами. Здійснювати та реалізовувати це право інтернет-користувач має можливість через електронну пошту (англ. email), повідомлення в чатах або на просторах телеграм-каналів, таких як: Facebook Messenger, Telegram, Instagram, WhatsApp, Viber, телефонних розмов (відеодзвінків) та інших видів кореспонденції. При здійсненні листування виникає питання забезпечення таємниці інтернет-кореспонденції.

Стаття 306 ЦК України передбачає особисте немайнове право на забезпечення таємниці кореспонденції. Водночас у ній, на жаль, не йдеться про сучасні обміни кореспонденцією через мережу Інтернет. Центральною нормою, яка визначає забезпечення таємниці кореспонденції в Інтернеті має бути наступне правило: всі вищеперелічені види обміну повідомленнями можуть використовуватися третіми особами, зокрема шляхом опублікування, лише за згодою інтернет-користувача, який направив їх до адресата, крім випадків, якщо вони були розміщені для публічного доступу.

При цьому порядок використання інформації, яка становила зміст перерахованих видів кореспонденції, визначається крім ст. 306 ЦК України також у правилах користування окремих сервісів та соціальних мереж (наприклад, політика конфіденційності та умови використання мережі Instagram) [18].

Врешті-решт, усі вищезазначені питання, які стосуються інформаційних прав інтернет-користувача та пов'язані зі здійсненням особистого немайнового права на інформацію, визначені ст. 302 ЦК України. Інтернет-користувач має право вільно зберігати, збирати, використовувати і поширювати інформацію, яка розміщена в інтернет-просторі. Доступ до інформації реалізується інтер-

нет-користувачем з урахуванням інформаційної політики пошукових сервісів та соціальних мереж існуючими у них обмеженнями та фільтрами, інформація щодо яких міститься, наприклад, у правилах користування соціальною мережею [19].

Право на недоторканність житла. До особистих немайнових прав інтернет-користувача можна зарахувати право на недоторканність житла. Ми вбачаємо здійснення цього права для інтернет-користувача через використання різноманітних інтернет-сервісів.

Так, розумний будинок/розумний дім (англ. smart home/digital house/intelligent building) — це високотехнологічна система, яка може об'єднати всі комунікації будинку і керувати ним за допомогою одного натискання кнопки (наприклад, активування освітлення, опалення, сигналізації, відеонагляду, якими можна керувати за допомогою функцій будинку) [20].

Прикладом ефективного засобу реалізації цього права виступає сервіс розумний будинок Xiaomi, який включає в себе систему домашніх пристроїв, здатних виконувати дії і вирішувати певні повсякденні завдання без участі людини за допомогою інтернет-мережі [21]. Також яскравим прикладом є вітчизняний сервіс розумний будинок Greenhub [22].

Право на свободу пересування. До особистих немайнових прав інтернет-користувача можна віднести право на свободу пересування, визначене ст. 313 ЦК України. Проявами цього особистого немайнового права є можливості інтернет-користувача використання онлайн бронювання купівлі квитків на різноманітні засоби транспорту (наприклад, через офіційний веб-сайт Укрзалізниці, авіакомпанії МАУ, інші послуги онлайн), використання сервісів геолокації, можливості використання автомобілів з автоматичною системою управління, заснованою на елементах штучного інтелекту (наприклад, автомобілі компанії Tesla).

Щодо практичної можливості реалізації права на свободу пересування можна

використати наукове прогнозування, що дозволяє оцінити перспективи появи нових технічних засобів у найближчий період часу. Зрештою йдеться про постійне вдосконалення систем штучного інтелекту, інтегрованих до різноманітних видів транспорту.

Необхідно згадати про американського виробника електромобілів Tesla Inc (TSLA.O), який є «дуже близьким» до досягнення технології автономного водіння автомобілем без будь-якої допомоги водія за допомогою системи штучного інтелекту [23]. Подібні розробки, окрім компанії Tesla, проводять такі компанії як Waymo від Alphabet Inc. та Cruise від General Motors Co. [24]. Таким чином, можливо прогнозувати, що у недалекому майбутньому можна очікувати перший 100% керований автомобіль без участі водія.

Право на свободу об'єднання. До особистих немайнових прав інтернет-користувача відноситься право на об'єднання. Це право передбачене ст. 314 ЦК України та реалізується інтернет-користувачем через участь у різноманітних неформальних об'єднаннях. Йдеться про участь, наприклад, у групах в соціальних мережах, наукових, літературних та мистецьких інтернет-об'єднаннях, командах у кіберспорті тощо.

Особливо перспективним виглядає напрям правового регулювання у кіберспорті. Поняття кіберспорт було сформовано відносно нещодавно. Кіберспорт — вид спорту/спортивна дисципліна (індивідуальна або командна), участь у якій відбувається за допомогою засобів електронних комунікацій [25].

Висновок та перспективи подальших досліджень. Таким чином, цивільно-правова доктрина має враховувати необхідність доповнення існуючої теорії особистих немайнових прав новими елементами, які впливають на статус інтернет-користувача як учасника цивільно-правових відносин. Специфіка правового статусу інтернет-користувача в контексті її особистих немайнових прав при вчиненні певних дій у мережі Інтернет полягає у наступному:

1) у моменті виникнення правового статусу інтернет-користувача як носія особистих немайнових прав (об'єктивні особисті немайнові права перетворюються на суб'єктивні права інтернет-користувача з моменту вступу в інтернет-правовідносини);

2) у дотриманні особливих вимог щодо індивідуалізації інтернет-користувача (інтернет-користувач діє в інтернет-середовищі через сформований ним комплекс індивідуалізуючих ознак, до яких відносимо: аватарку, нікнейм, онлайн-стиль (імідж), текстову інформацію (допис), яка супроводжується фотозображеннями, відеозображеннями, інформацію, яка визначає перелік смаків інтернет-користувача, коментарі інтернет-користувача, розміщені під дописами інших користувачів, цифровий підпис на просторах мережі Інтернет;

3) у комплексі додаткових прав та обов'язків, породжених інтернет-середовищем:

— право інтернет-користувача на використання його нікнейму в літературних та інших творах, розміщених на певних веб-сайтах (це право допускається лише за його згодою, а після його смерті — за згодою його дітей, вдови (вдівця), а якщо їх немає, — батьків, братів та сестер);

— право на охорону та захист ділової репутації в Інтернеті як формалізований прояв активності інтернет-користувачів;

— право на особисті папери (документи, фотографії, щоденники, інші записи, особисті архівні матеріали тощо) у цифровому вигляді;

— право інтернет-користувача вільно зберігати, збирати, використовувати і поширювати інформацію, розміщену в Інтернеті;

— право інтернет-користувача на використання різноманітних інтернет-сервісів (розумний дім);

— інтернет-користувач має право на свободу пересування за допомогою мережі Інтернет (сервіси геолокації, автомобілі штучного інтелекту тощо).

Специфіка здійснення особистих немайнових прав інтернет-користувачів відзначається слідуванням загальним вимо-

гам щодо здійснення особистих немайнових прав визначених у статтях 272, 273 ЦК України та доповнюється наступними правовими можливостями, викладеними у формі змін та доповнень до окремих норм кн. 2 ЦК України, зокрема:

— викласти нову редакцію ст. 304 ЦК України: «Розміщення (опублікування) в мережі Інтернет особистих паперів може мати місце лише при отриманні згоди фізичними особами в усному, письмовому та електронному виглядах на різноманітних інтернет-сервісах»;

— доповнити ч. 2 ст. 305 ЦК України у такій редакції: «Інтернет-користувач має право на розпорядження щодо передачі особистих паперів у цифровому вигляді шляхом розміщення (опублікування) їх на сайтах електронних бібліотек та архівів»;

— забезпечення здійснення права на свободу об'єднання через участь у групах в соціальних мережах, наукових, літературних та мистецьких інтернет-об'єднаннях, командах у кіберспорті тощо.

Список використаної літератури

1. Цивільний кодекс України: Закон України № 435-IV від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 28.07.2020).
2. Сімейний кодекс України: Закон України № 2947-III від 10.01.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 28.07.2020).
3. Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/word/nickname> (дата звернення: 03.07. 2020).
4. Словарь компьютерных терминов. URL: <https://cutt.ly/lffYuf0> (дата звернення: 03.07. 2020).
5. Тлумачний словник української мови. URL: <https://cutt.ly/pfgYwiC> (дата звернення: 20.07.2020).
6. Український тлумачний словник. URL: https://ukrainian_explanatory.academic.ru/2918/%D0%B0%D0%BC%D0%B1%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D1%80 (дата звернення: 20.07.2020).
7. Амбасадор. URL: <https://cutt.ly/MfgYuY2> (дата звернення: 20.07.2020).
8. Словотвір. URL: <https://slovotvir.org.ua/words/influenser> (дата звернення: 22.07.2020).
9. Словотвір URL: <https://slovotvir.org.ua/words/kheiter> (дата звернення: 22.07.2020).
10. Хто такі хейтери. Значення слова «хейтер». 7 квітня 2017 р. URL: <https://cutt.ly/2fgYpRB> (дата звернення: 22.07.2020).
11. Хейтеры. URL: <https://cutt.ly/RfgYs6K> (дата звернення: 23.07.2020).
12. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юр. наук: 12.00.03. Київ, 2007. 26 с.
13. Профіль в Instagram Alina Frendiy @alina_frendiy. URL: https://www.instagram.com/alina_frendiy/?hl=ru (дата звернення: 31.07. 2020).
14. Профіль в Instagram Ira Putivlenko @putivlenko_. URL: <https://www.instagram.com/putivlenko/?hl=ru> (дата звернення: 31.07. 2020).
15. Профіль в Instagram Олени Мандзюк @elena_mandziuk. URL: https://www.instagram.com/elena_mandziuk/?hl=ru (дата звернення: 31.07. 2020).
16. Профіль в Instagram Міли Барасвої @mila_baraeva. URL: https://www.instagram.com/mila_baraeva/?hl=ru (дата звернення: 31.07. 2020).
17. Профіль в Instagram Наталі Литвин @natalilytvyn. URL: <https://www.instagram.com/natalilytvyn/?hl=ru> (дата звернення: 31.07. 2020).
18. Умови використання мережі Instagram. URL: <https://cutt.ly/tfgYz3t> (дата звернення: 01.08. 2020).
19. Політика використання даних мережі Instagram. URL: <https://cutt.ly/DfgYby2> (дата звернення: 01.08. 2020).
20. «Розумний будинок». Як сучасні технології створюють комфорт та допомагають економити. 1 березня 2017 р. URL: <https://cutt.ly/rfgYEwp> (дата звернення: 08.07.2020).
21. Розумний будинок Xiaomi. URL: <https://www.xiaomi.ua/mi-smart-home/> (дата звернення: 8.07.2020).

22. Розумний будинок Greenhub. URL: <https://greenhub.com.ua/smarthome> (дата звернення: 8.07.2020).
23. Brenda Goh, Yilei Sun. Tesla 'very close' to level 5 autonomous driving technology. July 9, 2020. URL: <https://cutt.ly/SfgYKSs> (дата звернення: 13.07. 2020).
24. Олєфиренко М. Маск пообіцяв повністю автономне авто Tesla під кінець року, авто водія не потребує. URL: <https://cutt.ly/ufgYZuI> (дата звернення: 2. 08. 2020).
25. Juho Hamari, Max Sjöblom. What is eSports and why do people watch it? April 3, 2017. URL: <https://cutt.ly/wfgYCwz> (дата звернення: 3.08. 2020).

References

1. Civil Code of Ukraine: Law of Ukraine. January 16, 2003. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (accessed: 28.07. 2020).
2. Family Code of Ukraine: Law of Ukraine. January 10, 2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (accessed: 28.07. 2020).
3. Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/word/nickname> (accessed: 03.07.2020).
4. Dictionary of computer terms. URL: <https://cutt.ly/1ffYuf0> (accessed: 3.07. 2020).
5. Explanatory dictionary of Ukrainian language. URL: <https://cutt.ly/pfgYwiC> (accessed: 20.07.2020).
6. Ukrainian explanatory dictionary. URL. https://ukrainian_explanatory.academic.ru/2918/%D0%B0%D0%BC%D0%B1%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D1%80 (accessed: 20.07.2020).
7. Ambassador. URL: <https://cutt.ly/MfgYuY2> (accessed: 20.07.2020)
8. Word formation. URL: <https://slovotvir.org.ua/words/influenser> (accessed: 22.07.2020).
9. Word formation. URL: <https://slovotvir.org.ua/words/kheiter> (accessed: 22.07.2020).
10. Who are haters. The meaning of the word «hater». April 7, 2017 URL. <https://cutt.ly/2fgYpRB> (accessed: 22.07.2020).
11. Haters. URL: <https://cutt.ly/RfgYs6K> (accessed: 23.07.2020).
12. Stefanchuk R. O. Personal intangible rights of individuals in civil law.: author's ref. dis. for scien. degree of Dr. jur. scien.: 12.00.03. Kyiv, 2007. P. 26.
13. Instagram profile Alina Frendiy @alina_frendiy. URL: https://www.instagram.com/alina_frendiy/?hl=ru (accessed: 31.07. 2020).
14. Instagram profile Ira Putivlenko @putivlenko_. URL: https://www.instagram.com/putivlenko_/?hl=ru (accessed: 31.07. 2020).
15. Instagram profile Elena Mandziuk @elena_mandziuk. URL: https://www.instagram.com/elena_mandziuk/?hl=ru (accessed: 31.07. 2020).
16. Instagram profile of Mila Baraeva @mila_baraeva. URL: https://www.instagram.com/mila_baraeva/?hl=ru (accessed: 31.07. 2020).
17. Instagram profile of Natalia Lytvyn @natalilytvyn. URL: <https://www.instagram.com/natalilytvyn/?hl=ru> (accessed: 31.07. 2020).
18. Terms of using the Instagram network. URL: <https://cutt.ly/tfgYz3t> (accessed: 1.08. 2020).
19. Instagram data usage policy. URL: <https://cutt.ly/DfgYby2> (accessed: 01.08. 2020).
20. «Smart home». How modern technologies create comfort and help save. March 1, 2017. URL: <https://cutt.ly/rfgYEwp> (accessed: 8.07.2020).
21. Xiaomi smart home. URL: <https://www.xiaomi.ua/mi-smart-home/> (accessed: 8.07.2020).
22. Smart home Greenhub. URL: <https://greenhub.com.ua/smarthome> accessed: 8.07.2020).
23. Brenda Goh, Yilei Sun. Tesla 'very close' to level 5 autonomous driving technology. July 9, 2020. URL: <https://cutt.ly/SfgYKSs> (accessed: 13.07. 2020).
24. Olefirenko M. Elon Musk promised a fully autonomous Tesla car by the end of the year, the car doesn't need a driver. URL: <https://cutt.ly/ufgYZuI> (accessed: 02.08.2020).
25. Juho Hamari, Max Sjöblom. What is eSports and why do people watch it? April 3, 2017. URL: <https://cutt.ly/wfgYCwz> (accessed: 03.08. 2020).

Долинская А. Н. Личные неимущественные права, обеспечивающие социальное бытие интернет-пользователя как физического лица.

Статья посвящена вопросам личных неимущественных прав, обеспечивающих социальное бытие интернет-пользователя как физического лица. Выделены особенности осуществления интернет-пользователем отдельных личных неимущественных прав, которые обусловлены природой интернет-отношений.

Специфика правового статуса интернет-пользователя в контексте его личных неимущественных прав при совершении определенных действий в сети Интернет заключается: в моменте возникновения правового статуса интернет-пользователя как носителя личных неимущественных прав; в обеспечении принципа равенства всех интернет-пользователей; в соблюдении особых требований по индивидуализации интернет-пользователя.

Определено, что интернет-пользователь действует в интернет-среде через сформированный им комплекс индивидуализирующих признаков, к которым относим: аватарку, никнейм, онлайн стиль (имидж), текстовую информацию (сообщение), которая сопровождается фотоизображениями, видеоизображениями, информацию, которая определяет перечень вкусов интернет-пользователя, комментарии интернет-пользователя, размещенные под сообщениями других пользователей, цифровую подпись в сети Интернет.

Ключевые слова: интернет-пользователь, личные неимущественные права, право на семью, право на имя, право на уважение чести и достоинства, право на неприкосновенность деловой репутации, право на свободу, право на индивидуальность, право на личные бумаги, право на тайну корреспонденции, право на неприкосновенность жилища, право на свободу передвижения, право на свободу объединения.

Dolinska A. M. Personal non-property rights ensure a social existence of the Internet user as natural person.

The article is devoted to issues of personal non-property rights which ensure social existence of the Internet user as an natural person. It is emphasized that Internet user, as a participant in civil law relations related to protection and defense of personal non-property rights, is endowed with all powers that determine general legal status of a participant in similar law relations. The peculiarities of the Internet user's exercise of certain personal non-property rights are highlighted, which are due to nature of Internet relations. They reflect specifics of human communication in the Internet environment. At the same time, threats that require formation of a separate mechanism to ensure the protection the personal non-property rights of Internet users are increasing proportionately. Thus, civil law doctrine should take into account need to supplement existing theory of personal non-property rights with new elements that affect the status of a natural person as a participant in civil law relations.

The specifics of Internet user's legal status in the context of his personal non-property rights when performing certain actions on the Internet is: in moment of occurrence the legal status of Internet user as a holder of personal non-property rights; in ensuring principle of equality of all Internet users, regardless of their status in the field of private or public law relations; in compliance with specific requirements for individualization of Internet user. It is determined that Internet user acts in the Internet environment through the complex of individualizing features which include: avatar, nickname, online style (image), text information (post), which accompanied by photos, videos, information that defines Internet user's list of tastes, comments of Internet user are placed under posts of other users, digital signature on the Internet.

Key words: Internet user, personal non-property rights, right to family, right to name, right to respect for honor and dignity; the right to inviolability of business reputation, the right to freedom, the right to individuality, the right to personal papers, the right to secrecy of correspondence, the right to inviolability of the home, the right to freedom of movement, the right to freedom of association.